

Dkt. Marv Wilson, Manabii, Kipindi cha 19, Yoeli, Sehemu ya 3, na Obadia

© 2024 Marv Wilson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Hii ni kipindi cha 19, Yoeli, Sehemu ya 3, na Obadia.

Tunapofanya maamuzi, tusaide kufanya maamuzi kwa utukufu wa Mungu. Asante kwa kuwa umekuwa hekima kwetu, Paulo anasema kwa Wakorintho. Pia tunamtambua Kristo anayeishi ndani yetu ambaye ni hekima, lakini neno lake pia ni hekima. Kwa hivyo, tusaide kujifunza maandiko, tukitambua kwamba yanafunua mapenzi ya Mungu kwetu na kutusaidia tunapofanya maamuzi leo.

Tusaide kutofautisha yaliyo ya uongo na ya kweli, yaliyo halisi na ya uwongo na ya uongo. Tunajua hatuwezi kufanya hivyo sisi wenyewe. Kwa hivyo, tunakuomba kama chanzo cha hekima utuwezeshe kuishi leo ili tuweze kukusifu kupitia Kristo, naomba. Amina.

Watu wowote wa mwisho unaotaka kuwaongeza kwenye orodha ya Seder ya Pasaka, nimewatumia pesa leo. Kila mtu ana nyenzo, majina yaliyoongezwa kwenye orodha kuu.

Angalia tu. Nimeongeza, sasisha orodha kuu. Sio hivyo.

Nina toleo lililosasishwa kwenye kompyuta yangu. Angalia kama hazipo, hakikisha unaniambia kuhusu hilo baada ya darasa. Sio jina rahisi zaidi, je, ni Slininski? Mimi si mzuri katika majina ya Kipolandi.

Jina langu ni rahisi. Nilitokana na William Mshindi, 1066, Vita vya Hastings. Kwa hivyo, mwana wa William Wilson.

Ni rahisi sana kutamka. Mke wangu ni nusu Muarmenia, na Waarmenia wote wana mwisho wa IAN, ambao unamaanisha mwana wa. Kwa hivyo, jina la mama yake lilikuwa Chorleian, mwana wa Charles.

Kwa hivyo karibu majina yako yote ya Kiarmenia ni kama O'Brien, mwana wa O'Brien, O'Malley, mwana wa O'Malley, kama vile Mwairishi. Sawa, wanafanya nini Ghana? Je, wana njia zozote za kusema mwana wa kwa jina la pekee? Hapana. Sawa.

Wasweden ni Johnson na Swenson. Katika Biblia, ni Ben au Bar. Hata baadhi ya majina sahihi huanza hivyo.

Bar na Nabus, ambalo ni Kiaramu linalomaanisha mwana wa faraja au faraja. Sawa, nina maneno machache ya mwisho kuhusu Yoeli. Katika sura ya mwisho ya Yoeli, kabla hatujaendelea na Obadia leo, nilitaka kurudi kwenye hadithi hii ya kuvutia.

Yoeli ilikuwa usemi wa kifasihi tulionao katika sura ya 3:10 ya Yoeli. Sura ya mwisho ya Yoeli inashughulikia kurejeshwa kwa Yuda na hukumu juu ya maadui. Picha ya Yom Yahweh, Siku ya Bwana, katika sura ya mwisho, ni siku za mwisho.

Yoeli ni siku ya mwisho ya Wayahudi, mwisho kabisa wa enzi ya Kimasihi. Wakati ambapo manabii wote wa Israeli waliona maovu ya dunia hii yakifutwa. Maadui wa watu wa Mungu waliangamizwa.

Kuhusu uharibifu huu wa mataifa haya, katika mstari wa 10, tumefua majembe yenu kuwa panga, na miundu yenu ya kupogolea kuwa mikuki. Sasa, jembe, bila shaka, lilikuwa sehemu ya chuma ambayo ilitumika kwa kulima. Hilo ni moja ya mambo ya kuvutia ambayo wanaakiolojia wa kibiblia wamegundua katika Israeli.

Katika uchimbaji wao kuna idadi nzuri ya majembe haya. Cha kushangaza ni kwamba, kwa sababu Wafilisti walikuwa wachawi wa kiufundi wa nyakati za Biblia na walionekana kutoka baharini na kukaa kando ya pwani na kuleta uvumbuzi wote wa kiteknolojia wa hivi karibuni, Israeli haikupata faida kubwa katika uchongaji madini. Hakujulikana kwa kuvumbua silaha au kufanya kazi katika sanaa ya chuma.

Kwa hivyo, walikuwa wakichukua majembe yao ya jembe na kuyaweka baharini, na majembe yao, vifaa vyao wangetumia hasa kwa ajili ya kilimo na pia kwa madhumuni ya kijeshi. Kwa kweli wangevipeleka kwa Wafilisti. Katika Samweli tuna maelezo ya kile kinachosema kile Wafilisti wangetoza kwa kila kunoa. Kulikuwa na miundu ya kilimo, na kulikuwa na mambo mengine.

Bila shaka, Enzi ya Chuma ilikuja karibu mwaka 1200, ambayo ilikuwa mapinduzi makubwa ya kiteknolojia. Kwa hivyo, majembe baada ya mwaka 1200 yalitengenezwa kwa chuma. Unaona magari ya Sisera.

Kuna Sisera wawili katika Biblia. Sio Sisera wawili; ngoja nirudi nyuma na kusema hivyo tena: akili yangu ilikuwa ikifanya kazi kwa kasi zaidi kuliko kinywa changu. Kulikuwa na Yabini wawili katika Biblia, na Yabini katika hadithi ya Debora na Baraka, sura ya nne na ya tano ya YOSHUA.

Magari hayo, Debora, sina siku njema. Acha nianze upya. Hazori, ambapo Mfalme Yabini alipatikana, ilikuwa juu kaskazini mwa nchi. Inaonekana kuna nasaba ya wafalme mahali hapa panapoitwa Hazori yapata maili kumi kaskazini mwa Bahari ya Galilaya.

Anatajwa hapo katikati ya kitabu cha Yoshua. Magari yake yaliteketezwa kwa moto na Yoshua. Unapoingia katika kitabu cha Waamuzi na kukutana na Yabini nambari mbili katika Waamuzi wa nne na wa tano katika simulizi la Debora Baraka, magari hayo yalitengenezwa kwa chuma na kwa hivyo hayakuteketezwa.

Kwa hivyo hilo ndani ni moja ya mambo ambayo yanaweza kusema kitu kuhusu uchumba. Hadi yapata mwaka 1200 magari yote yalitengenezwa kwa mbao na hivyo yangeweza kuchomwa na adui. Baada ya mwaka 1200, yalitengenezwa kwa chuma.

Ni nini kinachoendelea hapa katika Sinekdoki hii? Huu ni mfano wa usemi ambapo sehemu inatumika kwa ajili ya kitu kizima au kitu kizima kwa ajili ya sehemu. Tuliona kinyume cha hili; nililitaja katika Isaya sura ya pili, ambapo wewe, katika hali hiyo, unarejelea amani. Ambapo unachukua sehemu moja, yaani jembe na hiyo inawakilisha upokonyaji silaha kabisa.

Kuhama kutoka, kama ilivyokuwa, vita, ambapo neno upanga linaweza kuwakilisha vita, kuwa jembe la kulima, linalowakilisha amani, kwa sababu linatuzungumzia kuhusu kilimo. Vivyo hivyo kwa mkuki hadi muundu wa kupogoa. Sasa tuna kinyume cha hilo hapa.

Kwa hivyo, kitu kimoja kinaweza kutumika kwa wingi na kwa hivyo hiki badala ya kuwakilisha upande wa pili wa hilo, amani kamili, hiki kinawakilisha silaha kamili. Wazo hili la hukumu ya mataifa. Tuna wimbo huo katika maisha ya Marekani, anakanyaga mavuno ambapo zabibu za ghadhabu zimehifadhiwa, ukweli wake unaendelea.

Katika Ufunuo 14:19, malaika akatupa mundu wake duniani, akakusanya mavuno ya dunia, na kuyatupa katika shinikizo kubwa la divai la ghadhabu ya Mungu. Akikata zabibu hizi zote inasema katika Ufunuo 14:20 shinikizo la divai likakanyagwa nje ya mji na damu ikatoka katika shinikizo hilo hadi juu hadi kwenye hatamu ya farasi. Kwa nini nataja hilo? Naam, katika sura hii ya tatu ya kuvutia ya Yoeli mstari wa 13, unaweka mundu kwa maana mavuno yameiva, na neno hilo la kuvuna, bila shaka, neno hilo linasikika kama kitendo cha mundu.

Ni ya kipekee sana. Katsar. Katsar inamaanisha kuvuna kwa mundu, kukata nafaka.

Katsar. Kwa hivyo Wakotsarim ni wavunaji au wavunaji, haswa watu wa mundu wa nyakati za Biblia. Tunaweza kusikia neno hilo.

Kwa hivyo weka katsar, mundu wa mavuno umeiva. Kanda kwa sababu shinikizo la divai limejaa. Makontena yanafurika kwa sababu ya uovu wao mkubwa.

Kwa hivyo, unaona, anaitumia; kama unavyojua, kuna madokezo au nukuu zaidi ya 400 za Agano la Kale katika kitabu cha Ufunuo. Kwa hivyo, hivi ndivyo takwimu hizi za

kilimo zinavyochukuliwa, na ni kama vile katika kitabu cha Ufunuo sasa, hakimu wa dunia yote ambaye sasa anakuwa Kristo Victor, ambaye sasa anatawala na kutawala katika mataifa yote, lugha, na watu wote wanamtii. Analeta hukumu juu ya dhambi ya ulimwengu.

Na hivyo, mwisho wa Yoeli unazungumzia utetezi wa watu wa Mungu. Kwa ujumla, Israeli inachaguliwa huko Sinai. Kwa ujumla, Israeli kwa namna fulani inapata utetezi wa Mungu mbele ya mataifa ya dunia.

Kwa hivyo kama 3:17 inavyosema, mtajua ya kuwa mimi ni Mungu wenu. Na kisha anaishia na utamu tuliouona katika mwisho wa Amosi. Milima inadondosha divai tamu, vilima vinatiririka maziwa, na vijito vya Yuda vitatiririka maji.

Inazungumza kwa lugha ya kishairi sana kuhusu rutuba ya ardhi na wingi na baraka kwa watu wa Mungu. Na kwa hivyo, una nini? Una mwisho sawa na wa Yoeli kama ulivyokuwa na wa Amosi. Watu wanarudi kwenye miji yao, wanaishi katika nchi hiyo, na hawatang'olewa tena.

Una nini mwishoni mwa Yoeli? Yuda itakaliwa milele. Yerusalemu hata vizazi vyote. Bwana anakaa Sayuni.

Sasa, ningependa kuendelea na kitabu cha Obadia. Kitabu hiki kidogo hupuuzwa sana. Nadhani kuna sababu za hilo.

Ni kama kumuuliza Larry Lehman, unaweza kuniambia nini kuhusu Nahumu au Sefania? Jina la Sefania lilisababisha moja ya maduka maarufu ya bagel kwenye Barabara ya 1, Zeppi's Bagels. Sijui kama umewahi kusimama hapo. Lakini watu wengi wangesema, Zeppi ni nani? Usijali, Sefania ni nani? Kitabu hiki kidogo cha sura moja ndicho pekee kati ya hivi tulicho nacho katika Agano la Kale.

Bila shaka, tuna baadhi ya haya katika Kitabu Kipya pamoja na Filemoni na nani mwingine? Pili na la tatu, Yohana na Yuda. Kwa hivyo, tuna mengi yao katika Agano Jipya. Kwa hivyo, hii ni fupi na kwa kweli inaeleweka.

Obadia, Obadia wa kwanza niliyewahi kukutana naye maishani, alikuwa Mbwa wa Basset, ambaye nadhani ni jina linalofaa sana kwa Mbwa wa Basset. Unapenda masikio marefu yanayoyumba chini. Alionekana kama Mbwa wa Basset.

Alionekana hivyo, mwenye huzuni sana, mwenye huzuni sana. Watu kumi na wawili wametajwa na Obadia katika Agano la Kale. Na kila unaposikia jina Abdul, ambalo ni jina la kawaida sana katika ulimwengu wa Kiislamu leo, ni mzizi uleule.

Obadia inamaanisha mtumishi wa Mungu tu, mtumishi wa Bwana, au pengine mwabudu Bwana. Kumbuka, kitenzi kile kile cha Kiebrania, avad, kinamaanisha

kutumikia au kufanya kazi, kufanya huduma kwa mikono yako, na pia kuabudu. Na katika Amri Kumi, zinazokataza kuabudu sanamu, huu ndio mzizi uleule unaopatikana katika sehemu ya kwanza ya jina la Obadia.

Kwa hivyo, kutumikia au pengine kuabudu ndilo wazo. Swali la Obadia liliandikwa lini linaonekana kuwa rahisi sana. Ni rahisi sana.

Na ni jambo ambalo kusoma kitabu chote kunatufunulia. Unaposoma kitabu chote, ni shtaka dhidi ya Edomu. Na Edomu anashtakiwa hasa kwa sababu ya kushindwa kwake kumsaidia ndugu yake pacha.

Unachojifunza katika Biblia 101, unakumbuka kwamba Esau alikuwa baba wa Waedomu. Kumbuka, Esau alitoka kwanza. Alikuwa mwekundu na mwenye manyoya.

Alikuwa Esau, ambayo inamaanisha mwenye manyoya. Lakini pia anaelezewa kama Admoni, ambaye ni mwekundu na mwekundu. Na kwa hivyo kuna utani kati ya maelezo ya pacha huyu wakati wa kuzaliwa, Yakobo na Esau.

Esau, bila shaka, katika Maandiko yasiyo ya kawaida, anauza urithi wake, hakika hayuko katika mpango wa Mungu, mteule ambaye ahadi za agano zingekuja kupitia kwake. Zingekuja kupitia Yakobo. Na ingawa lugha inasikika kuwa kali, maneno ya ufunguzi ya nabii Malaki, Nimempenda Yakobo, Nimemchukia Esau.

Na, bila shaka, Paulo anaanza na lugha hiyo katika Warumi 9 hadi 11. Hatufikirii kwamba Mungu anawachukia watu, lakini lugha iliyopo ni kwamba upendo wa Mungu uliochaguliwa ungepatikana kupitia mteule huyu wa Mungu kati ya hao wawili. Si kwa sababu alikuwa mkamilifu.

Ukiangalia wasifu wa Yakobo, utagundua kuwa ana mapungufu mengi. Mapungufu mengi. Na habari njema ya Injili ni kwamba Mungu anaweza kutimiza makusudi yake duniani kupitia watu wenye dosari, ambayo kwa kweli ni hadithi ya Injili.

Kwa hivyo, hakuna mtu anayejivunia ubora wa Mungu. Anafanya kazi si kwa ajili yetu bali kwa ajili yetu. Na Yakobo ni mmoja wa watu hao, wakorofi na wote, mdanganyifu, mlaghai, mlaghai kwa njia nyingi, lakini bado ni yule aliyeitwa Israeli, yule anayepambana na Mungu.

Na katika fasihi ya marabi, kuna majadiliano mengi kuhusu maana yake kwa huyu anayewapa watu hawa jina lake katika Agano la Kale. Wale ambao wanapaswa kupambana, kujitahidi, na kushindana na Mungu. Na hilo ni jambo zuri kweli, ingawa tunaweza kuwa na hoja zetu na Mungu mara kwa mara, kama Israeli walivyofanya.

Ni muhimu tuwe na imani yetu wenyewe. Tunapambana nayo. Tunaieleza kwa lugha yetu wenyewe.

Sio urithi uliopitishwa, lakini ni jambo ambalo sisi binafsi lazima tulidai. Yakobo alitendewa ukatili, kulingana na Obadia mstari wa 10. Na badala ya kumsaidia wakati Yerusalemu ilipokuwa ikishambuliwa na majeshi ya Nebukadneza, katika kipindi hicho kilichoongoza hadi miaka 70 ya uhamisho, kimsingi Edomu, ambayo ilikuwa ya kulaumika hapa, Edomu, ndugu pacha, alikuwa pale akishangilia kifo cha ndugu yake pacha.

Ni jambo la kulaumika zaidi kwa kushindwa kusaidia watu wa ukoo. Na hivyo, mistari hiyo, hupaswi kuwa nayo, hupaswi kuwa nayo, ni mantra inayotokea mara nane kuanzia mstari wa 12. Hupaswi kushangilia siku ya ndugu yako.

Hukupaswa kufurahi juu ya watu wa Yuda na uharibifu wao. Hukupaswa kusimama kwenye malango ya jiji, ukifurahia maafa yake, ukipora mali zake, ukinyakua, ukikimbia watu kutoka mjini. Kwa hivyo, tarehe ya hili, kwa kuzingatia kuangalia kinachoendelea katika simulizi ingeonekana kuwa katika kipindi kifupi baada ya 586.

Kwa hivyo, tunaweza kutaka kuiweka tarehe hiyo miaka minne au mitano baada ya hapo. 582, kitu kama hicho. Kwa sababu inarejelea kipindi hiki cha wakati ambapo watu wa Yuda walichukuliwa.

Inaonekana kuna aina fulani ya utegemezi wa kifasihi kati ya kitabu cha Obadia, hasa nusu ya kwanza ya kitabu, na sura ya 49 ya Yeremia, mistari ya 7 hadi 22. Na ukisoma Yeremia 49, 7 hadi 22, kisha ukasoma kitabu cha Obadia, na ingawa sitalinganisha vifungu hivi, hakika hatuna muda wa kuvichambua, inakukumbusha aina fulani ya tatizo la muhtasari. Au kuna upatano wa Wafalme na Mambo ya Nyakati, ambao baadhi yenu huenda msijue.

Unaweza kusoma 1 Wafalme 1 hadi 11, ambayo ni hadithi ya ufalme wa Sulemani. Kuna simulizi sambamba katika Mambo ya Nyakati inayohusiana na hilo, ambapo nyenzo zinarudiwa. Baadhi yake zinafanana.

Sehemu zingine zake hutofautiana. Kama vile 90% ya Marko imerudiwa katika 1 Wafalme 1 hadi 11. Kwa hivyo, kuna Luka na Mathayo, au ni sambamba.

Ingawa Yohana ndiye injili ya kipekee, kuna mambo machache ambayo yanashirikiwa na wote wanne, kama vile kulisha wale 5,000 na ufufuo. Lakini kwa ujumla, Yohana ni tofauti kabisa na kile tunachokiita injili za muhtasari. Kwa hivyo, hapa miongoni mwa manabii, ama Obadia na Yeremia wananukuu aina fulani ya unabii wa zamani ambao huenda haupo leo, au Obadia anachukua habari za Yeremia.

Kumbuka, Yeremia alikuwa shahidi wa matukio ya mwisho katika ufalme wa kusini. Tarehe zetu za Yeremia ni 627 hadi 587. Alikuwapo hapo hapo hadi mwisho, na anaishia Misri baada ya kuanguka kwa Yerusalemu.

Kwa hivyo, Yeremia alikuwa wa wakati mmoja na kundi hili la manabii. Alikuwa shahidi wa Yerusalemu. Kwa hivyo, inaweza kuwa Obadia anamnukuu Yeremia hapa, au inawezekana pia kinyume chake, kwamba Yeremia anamnukuu Obadia.

Kwa vyovyote vile, katika kitabu hiki, kama tulivyoona katika manabii, tuna usawa wa hukumu na tumaini, chungu na tamu. Katika kitabu hiki mahususi, kinafanya kazi kuanzia maalum hadi kwa ulimwengu wote. Kuna mwelekeo wa hilo kuwa mahali pengine katika maandiko.

Mungu anamwita mtu mmoja, Ibrahimu, maalum, kufanya agano na watu maalum. Kwa nini? Ili ulimwengu wote ubarikiwe. Obadia anaendelea kutoka kwa maalum, yaani hukumu ya Edomu, hadi hukumu ya ulimwengu wote na kisha anahama kutoka kwa kurejeshwa kwa watu wa Mungu hadi kuanzishwa kwa ulimwengu wote kwa utawala na utawala wa Mungu duniani.

Kama Obadia anavyosema katika mstari wake wa mwisho, ufalme utakuwa wa Bwana. Kwa maneno mengine, Bwana atatawala. Edomu ilipaswa kuadhibiwa kwa dhambi yake, na hasa, dhambi yake ni kuwasaidia Wababeli katika kutekwa kwa Yuda, katika uporaji wa Yerusalemu, na kushangilia tukio hili.

Fomula ya kawaida ambayo tumeiona katika manabii ni kwamba nabii anadai msukumo wa kimungu au asili yake kwa maneno yake. Hivi ndivyo asemavyo nabii, Bwana Mungu, kuhusu Edomu. Mstari wa 1, mstari wa 4: Nitakushusha, asema Bwana.

Tena, mstari wa 8, asema Bwana. Msisitizo huu, na tena unapatikana katika mstari wa 18, Bwana amesema. Kwa hivyo, tukirudi mahali tulipoanza kozi, manabii ni akina nani? Wasemaji wa Mungu.

Ujumbe unatoka kwa Mungu ndio msisitizo. Nabii, kama mtumaji, huzungumza au kutoa ujumbe unaotoka kwa mtu mwingine. Kitabu hiki kidogo kinaanza na maono ya Obadia.

Tuliona maono hayo matano katika Amosi, na hiyo ndiyo lugha inayotumika hapa. Nilimtaja babu wa Waedomu alikuwa Esau, na ukirudi kwenye Mwanzo 36, utapata mambo mengi huko katika Mwanzo. Sitazungumzia kuhusu Waedomu.

Kitabu kinazingatia mashtaka ya watu hawa. Sasa, Waedomu—mojawapo ya maneno katika Agano Jipya—ni Idumea, ambayo katika LXX, tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale, ndiyo jinsi Edomu inavyoelezwa. Idumea ilikuwa eneo la kusini mwa Yuda, na

unapoangalia mahali ambapo Waedomu waliishi, waliishi moja kwa moja mashariki mwa Dry Gulch, ambayo ni Araba, upanuzi huu wa maili 90.

Ni bonde, bonde kavu kutoka mwisho wa kusini wa Bahari ya Chumvi hadi Ghuba ya Aqaba. Waedomu waliishi hapa mashariki mwa eneo hili, na baada ya kushushwa, walichukuliwa magharibi na kuharibiwa. Kwa sehemu kubwa, walihama kutoka mashariki mwa Araba hadi upande wa magharibi wa Araba na kukaa kusini mwa kabila la Yuda.

Kwa kweli, tunapozungumzia Mika, kuna mji mdogo katika Shefela wa Yuda ambao Mika alitoka unaoitwa Moreshethi, au Tel Morissa, kama ulivyojulikana katika ulimwengu wa Kigiriki. Mji huo ulikaliwa na Waedomu kwa miongo kadhaa. Waedomu sasa walikuwa wakiishi kusini mwa Yuda baada ya kufukuzwa na kundi lililoitwa Nabateani.

Wanabatea walikuwa wa kwanza kukaa hapa. Wanabatea waliingia katika eneo hili muda mfupi baada ya utumwa wa ufalme wa kusini. Na Wanabatea walihamia Sila, kwa kutumia neno hapa, au Petra kama ilivyoitwa baadaye, ngome ya Waedomu.

Na Waedomu, ambao walikuwa kabila la Waarabu wahamaji, waliingia na kuteka eneo hili miongo kadhaa baada ya kuanguka kwa Yerusalemu. Nao walilidhibiti kwa takriban karne moja na nusu. Waliifanya Petra kuwa mji mkuu wao.

Na bila shaka Petra inamaanisha mwamba na ni muunganisho kati ya neno Petra na Sila kama lilivyoitwa katika lugha ya Kigiriki. Ambayo ina maana ya mwamba wenye miamba. Kwa hivyo, Petra ilikuwa mojawapo ya miji mikuu iliyopewa jina jipya la Petra kutokana na ushawishi wa utamaduni wa Kigiriki.

Kumbuka, eneo hili lote baada ya 330 liliathiriwa sana na utamaduni wa Kigiriki, 330 KK. Katika kipindi chote cha kuanguka kwa himaya ya Alexander, Seleucus alikuwa akisukuma utamaduni wake wa Kigiriki kutoka Damasko. Na Waptolemia walikuwa wakitawala kutoka kusini.

Na hivyo eneo lote la ulimwengu wa kibiblia lilikuwa chini ya ushawishi wa Wagiriki. Watu walifukuzwa kutoka Petra na Wanabatea. Na tena, kama nilivyosema, walihamia eneo la Yuda.

Wakati huu, eneo hilo lilibadilishwa jina na kuitwa Idumea karibu mwaka 310-312 KK. Miongo michache tu baada ya Alexander kufa, eneo hili kusini mwa Yuda likawa Idumea, likiwa na jina la Kigiriki sasa. Na Petra pia inaakisi hilo.

Hebroni sasa inakuwa mji mkuu chini ya Waidumea. Na tunasoma katika 1 Wamakabayo katika fasihi ya apokrifika kati ya agano kwamba Hebroni ulikuwa mji mkuu wa Edomu sasa ulihamia kusini mwa Yuda. Uasi wa Wamakabayo dhidi ya

Waidumea hawa, ambao walikuwa na mwelekeo wa Kigiriki sana na walikuwa na chuki kubwa dhidi ya Wayahudi.

Yuda Mmakabayo aliwaua Waedomu 20,000 karibu mwaka wa 160 KK wakati familia hii ya kikuhani ilipokuwa ikijaribu kupambana na ushawishi wa Kigiriki. Kwenye ramani hii unaona Tell Moreshah, mahali Mika anapotokea. Huo ulikuwa mmoja wa miji yako muhimu ya Idumea.

Nimefanya uchimbaji mdogo katika mji huo na ushahidi wa vifaa vya Kigiriki vilivyopatikana katika mapango ya asali yaliyojaza eneo hilo lote ni mkubwa. Sasa, wakati wa uhuru katika karne ya pili KK, mara ya mwisho Wayahudi walipokuwa na mfalme, John Hyrcanus, alikuja. Naye, akiwafuata Makabayo, John Hyrcanus, alitawala yapata mwaka 125 KK.

Anakuja , na anataka kuigeuza dini kuwa ya Kiyahudi; kumbuka, anawakilisha familia ya Makabayo au Hasmonae ambayo inataka kuondoa Ugeuzi wa Kiyunani wa nchi. Na anaingia huko, na anawalazimisha hawa Waidumea kukubali tohara, na anawalazimisha kupitisha sheria ya Kiyahudi. Ni wazi kwamba hilo halikupendeza, hata kwa kijiko cha sukari.

Ilikuwa jambo la kuumiza sana. Maherode wakati wa Kristo walikuwa Waidumea, na katika kisa cha John Hyrcanus, ambapo alishinda eneo hili yapata mwaka 125, aliwalazimisha watu hawa kuwa Wayahudi, na analazimishwa kuwabadilisha kuwa Wayahudi. Baadhi yao walikimbia eneo hilo, na baadhi yao walikubali Uyahudi bila kusita.

Lakini hii ni mojawapo ya visa vichache katika historia ya kibiblia ambapo Uyahudi ulilazimishwa kwa watu walioshindwa. Kwa sehemu kubwa, Wayahudi wamekuwa wakisita kusukuma utamaduni wao kwa watu wengine. Hasa imani zao za kidini kuhusu watu wengine.

Hata katika ulimwengu wa kisasa, tangu nilipokuwa Gordon, kumekuwa na majaribio matatu ya harakati moja ndani ya Uyahudi ili kurejesha kampeni za uongofu zenye nguvu zaidi nchini Marekani. Ambayo haikufanikiwa sana au ilikubaliwa vyema. Uyahudi uliona katika historia yake yote, katika Baraza la Kuhukumu Wazushi, kufukuzwa kutoka Uhispania mnamo 1492, katika Vita vya Kikristo karne nyingi kabla ya hapo, Wayahudi hawakutaka watu wengine watumie nguvu.

Kwa hivyo, misheni zilihusishwa na vurugu. Na Wayahudi wanasita kusukuma imani yao wenyewe. Wanawakaribisha waongofu wanaokuja kwa hiari lakini kamwe hawawakaribishi wale ambao wamewalazimisha.

Kwa hivyo, kuna kusita huko. Kwa hivyo, ni nini kilikuwa kikiendelea hapa wakati wa John Hyrcanus, ambacho kilisababisha hawa Herode wa nyakati za Biblia ambao

wenyewe hawakuwa na hisia kwa ukweli wa kiroho? Angalau tunajua kidogo kuhusu walikotoka.

Sasa, ningependa kuzungumzia kidogo kuhusu maandishi yenyewe katika Biblia. Na ningependa kusoma kitabu cha Obadia. Tazama lugha, kuanzia mwanzo, kama asemavyo, jiandae kwa vita.

Na mataifa, kana kwamba, yamejipanga vitani dhidi ya Edomu. Wayahudi walikuwa na tatizo la kiburi, na moja ya mambo makuu katika ukosoaji wa Obadia kwa Edomu ni kwamba alijiona kuwa bora zaidi. Lakini machoni pa Mungu, hakuwa na umuhimu.

Kwa hivyo, katika mstari wa 2, inaposema, Nitakufanya mdogo kati ya mataifa, utadharauliwa kabisa. Inakumbusha jinsi Mungu, katika hekima yake kuu, anavyoinua mataifa mengine na kuangusha mengine. Jambo linalosisitizwa hasa ni kiburi cha moyo wa Edomu.

Mstari wa 3, kujiamini huku kwa kiburi labda kunatokana na nafasi yake isiyoweza kuingilika, inayoonekana kuwa isiyoweza kuingilika. Huko, katika vilima vya Edomu, haiwezekani kufikika. Ukisafiri hadi Edomu leo, unapitia korongo nyembamba sana.

Je, hapo ndipo ulipokwenda msimu uliopita wa joto? Inachukua saa kadhaa kufika huko. Ni eneo zuri, zuri, lenye rangi ya waridi, na miamba mekundu ambalo unaweza kuja leo; sikiliza kutoka sehemu ya usafiri ya Boston Globe, ikuonyeshe; inaitwa Hazina ya Edomu. Na ambapo una majengo mazuri humo.

Makala hii ikiwa kuhusu umati, ukuu na fumbo la Petra. Na watu huingia humo na huvutiwa sana na usanifu wanaoupata humo. Na nafasi hii ambayo imefichwa, imefichwa vizuri sana nje ya njia kuu.

Na hivyo unajisikia salama katika mianya ya mwamba. Makao yako yapo juu. Unasema moyoni mwako, mstari wa 3, ni nani atakayenishusha? Na hivyo unajisikia salama.

Na kwa hivyo usemi huo katika mstari wa 4, ingawa unapaa juu kama tai, na ngome hii ilikuwa, tena, iko juu sana, ikifananishwa na kiota cha tai kati ya nyota. Na lugha hapa, tena, ya kawaida ya manabii, ni ya kutia chumvi. Na ingawa unafanya kiota chako kati ya nyota, nitakushusha.

Ingawa mataifa mara nyingi hujisifu, tunaye mmoja katika eneo la Mediterania leo anayejisifu; anahifadhi pesa nyingi na amewatendea watu wengi kikatili sana. Na kwa hivyo, anajivunia sana watu, ameangusha ndege na vitu vingine. Nani ataniangusha? Si rahisi kwenda na aina hiyo ya kiburi.

Bwana anasema hapa anapata neno la mwisho lisiloweza kufikiwa na salama kama Waedomu walivyojiweka. Ukamilifu wa Petra, ukamilifu wa uharibifu wao unatajwa katika mistari inayoanza na 5. Inaelezea watu wanaoingia, wezi au wanyang'anyi, wakichukua vitu fulani. Lakini mahali hapa pataporwa kabisa, kusafishwa kabisa.

Anasema kama wavunaji zabibu wangekujia, wataacha kitu, lakini si kwako. Kwa upande mwingine, jinsi Esau alivyoporwa, hazina zake, vitu visivyoweza kufikiwa, vya siri, na vilivyofichwa vikitafutwa. Na Bwana anasema hapa, kisha katika mstari wa 7, anasema, hata washirika wako watakudanganya.

Inashangaza jinsi Kiebrania kinavyoelezea kile ambacho NIV hutafsiri kama washirika au marafiki. Ni kitu kile kile tulicho nacho katika neno la Kilatini rafiki. Mwenza ni yule unayekula naye mkate.

Con inamaanisha pamoja na sufuria ni neno la mkate. Na kwa hivyo, rafiki ni mwenzi wa fujo au mtu unayeshiriki naye chakula. Na kwa hivyo usemi huo katika mstari wa 7, wale wanaokula mkate wako wataweka mtego kwa ajili yako.

Kwa maneno mengine, wale watu unaowamegea mkate, ishara za urafiki, washirika wako mwenyewe, ndio watakaokugeukia. Katika siku hiyo, mstari wa 8, usemi unaojulikana ambao tumeuona katika manabii, watu wenye hekima wa Edomu wataangamizwa. Kwa hivyo anawakosoa Waedomu, tabia yao kwa Yakobo haswa, na anatishia, katika mstari wa 10, kuwakatilia mbali milele.

Sasa, Waedomu, baada ya Wanabatea kuja katika miongo kadhaa baada ya kuanguka kwa Yerusalemu, hatuikii tena jambo lolote zito kuhusu Waedomu. Waedomu, bila shaka, walikuwa maumivu kwa Waisraeli walipokuwa wakizunguka-zunguka katika nchi yao baada ya kutoka katika Rasi ya Sinai. Lakini kupinduliwa kwa Edomu, dhambi zake, uadui huu wa muda mrefu, mlisimama mbali, hili ni neno muhimu, wapita njia.

Ulisimama mbali, ukimfurahia ndugu yako, ukishangilia kifo chake, na hatimaye hata kumkamata ndugu yako alipokimbia mji. Kwa hivyo, hii ndiyo shtaka kwa Edomu. Anamalizia kitabu kwa kupanua lenzi na kuzungumzia hukumu kwa mataifa yote na utawala wa mwisho wa Mungu duniani.

Lakini nitaanza tena mada hiyo tutakaporudi darasani Ijumaa.

Huyu ni Dkt. Marv Wilson katika mafundisho yake kuhusu Manabii. Hii ni kipindi cha 19, Yoeli, Sehemu ya 3, na Obadia.